

DOI: 10.20535/2522-1078.2023.2(14).295247

УДК 811.111(73):27:06

Надходження до редакції: 21.11.2023

Прийняття до друку: 02.12.2023

Харченко О. В.

*канд. філол. наук, доц. кафедри
медіапродюсування та видавничої справи
Факультету журналістики Київського
університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна, ov.kharchenko@kubg.edu.ua*

ORCID: 0000-0002-6263-4573

Kharchenko O.

*PhD of Philology, Associate Professor at the
Department of Mediaproducing and Publishing,
Faculty of Journalism, Borys Grinchenko
Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine,
ov.kharchenko@kubg.edu.ua*

ORCID: 0000-0002-6263-4573

УКРАЇНСЬКІ МЕТАФОРИЧНІ ЕВФЕМІЗМИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

UKRAINIAN METAPHORICAL EUPHEMISMS DURING THE RUSSIAN-UKRAINIANWAR

Стаття присвячена дослідженню процесів комічної евфемізації, інтерференції російських евфемізмів і прецедентних фраз, а також їх негативації в українському гумористичному дискурсі воєнного часу, що реалізовується через появу численних неологізмів, які виконують роль комічних евфемізмів або ж, навпаки, комічної зниженої лексики. Комбінування політкоректної та образливої лексики є трендом сучасного українського гумористичного дискурсу воєнного часу. Проведена наукова розвідка виявляє те, що українські комічні евфемізми побудовано шляхом створення нових українських метафор або через переосмислення запозичених російських евфемізмів, які, в свою чергу, отримують додаткові негативні оцінні конотації та емоційні конотації комізму, зневаги та глузування. У стилістичному плані наведені приклади застосування українських комічних евфемізмів свідчать про використання фігур створення подвійного смислу: іронії, *double entendre*, каламбурів. Залучаються такі фігури, як бафос, пастиш, парাপросдокіан, еналаж, абсурд, алюзія, метафори, пародія, удаваний ентузіазм, комічна логіка, переосмислені евфемізми та прецедентні фрази з російської мови.

Проаналізовані комічні евфемізми виконують функції зняття психологічного стресу, солідарності, розваги, зневаги до ворога, зміцнення духу, успішної комунікації і креативності, уникнення «мови ворожнечі».

Ключові слова: евфемізм, метафоричний евфемізм, гумористичний дискурс, інтерференція, бафос.

The article is devoted to the study of the processes of comic euphemisation, the language interference of Russian euphemisms and precedent phrases, and their negativation in the Ukrainian humorous discourse of wartime, which is realized through the appearance of numerous neologisms that perform the role of comic euphemisms or, on the contrary, comic rude lexicon. The combination of politically correct and offensive vocabulary is a trend of modern Ukrainian humorous wartime discourse. The conducted scientific research reveals that Ukrainian comic euphemisms are constructed by creating new Ukrainian metaphors or by reinterpreting borrowed Russian euphemisms, which in turn receive additional negative evaluative connotations and emotional connotations of comedy, contempt and mockery. In stylistic terms, the given examples of the use of Ukrainian comic euphemisms testify to the use of figures of creation of double meaning: irony, double entendre, puns. Such figures as bathos, pastiche, parapsodocian, enalage, absurdity, allusion, metaphors, parody, fake enthusiasm, funny logic, reinterpreted euphemisms and precedent phrases from the Russian language are involved.

The analyzed comic euphemisms perform the functions of relieving psychological stress, solidarity, entertainment, contempt for the enemy, strengthening the spirit, successful communication and creativity, avoiding "the language of hatred".

Keywords: euphemism, metaphorical euphemism, humorous discourse, interference, bathos.

Калейдоскопічна швидкість зміни медійного дискурсу українських мультимедіа з початком російської агресії 2022 року створює нові потоки інформації, висуває нових експертів, нових інфлюенсерів. Важливу роль в медійному дискурсі російсько-української війни відіграє і український гумористичний дискурс, який потребує окремого висвітлення та дослідження.

Актуальністю статті постає необхідність виявлення, аналіз та класифікація комічних евфемізмів сучасного українського гумору воєнного часу в ході російсько-української війни, розв'язаної лідерами Кремля.

Об'єктом дослідження є сучасний український гумористичний дискурс воєнного часу. Матеріалом для аналізу слугували українські повідомлення та жарти, що поширюються у медіа, створені під час російсько-української війни.

Предметом дослідження є комічні евфемізми українського гумористичного дискурсу воєнного часу.

Мета статті — ідентифікація процесів створення українських евфемізмів, загальна характеристика стилістичних засобів, що супроводжують їх функціонування та спричиняють комічний ефект, чим

віддзеркалюють процес переосмислення українського коду мовлення під час війни.

Постановка завдання. Провести аналіз низки фрагментів українського гумористичного дискурсу воєнного часу, що містять комічні евфемізми, та розглянути стилістичні механізми переключення серйозної тональності на комічну.

Методи дослідження. У статті використано загальнонаукові лінгвістичні методи: стилістичний аналіз фрагментів дискурсу; описовий (для інтерпретації евфемізмів); контекстуальний (для окреслення лінгвістичних особливостей евфемізмів); узагальнення (для уточнення підсумків наукової розвідки).

Аналіз останніх досліджень і публікацій базується на роботах В. О. Самохіної [2], А. Бардон [9], Дж. Морреалл [11, 12], Д. Оукс [14], А. Чапман [10], Р. А. Малфурс [11], які досконало та комплексно дослідили проблеми гумору та гумористичного дискурсу зокрема.

Застосуванню евфемізмів в українських медіа присвятили наукові розвідки А. В. Советна та О. В. Лісун [6, с. 156-158], В. О. Балаж [1, с. 35–42], З. О. Дубинець [3], Т. А. Марченко [4], В. П. Олексенко [5], Л. Ставицька [7] та інші дослідники.

Враховуючи думки згаданих авторів, ми визначаємо український гумористичний дискурс воєнного часу як текст із особливими лінгвістичними та екстралінгвістичними прийомами реалізації інтенцій сміху, переваги та зняття психологічної напруги, що розгорається у ситуативному контексті російсько-української війни і проявляється через низку стилістичних фігур.

У широкому значенні, евфемізми — це слова чи вирази, які використовуються у дискурсі для меліорації синонімічних позначень, що мають непристойний зміст, грубе, нетактовне чи неприємне забарвлення.

У вузькому значенні, евфемізм — це слово чи вираз, що заміщає табуйовані слова.

Наведемо приклади українських неологізмів воєнного часу, що дістали поширення в сучасному українському мультимедіа.

«*Концерт Кобзона*» — метафоризований евфемізм, що означає «військові втрати росіян», або пекло, куди потрапляють окупанти («*Слух*», 23.05.2022). Йосип Кобзон — відомий радянський та російський співак, що підтримував російську агресію з 2014 року.

«*Відкобзонити*» або «*відправити на концерт Кобзона*» — похідні деривати від цього метафоризованого евфемізму («*Слух*», 23.05.2022).

Приклад 1: «Кажуть, на концерти Кобзона зараз не пробитися — щодня під тисячу нових слухачів» («rozdil.lviv.ua», 20.10.2023). У цьому жарті комбіновано застосовується іронія та стилістична фігура «double entendre», або «подвійне значення», разом з метафоризованим евфемізмом «концерт Кобзона» та словом «слухачі», що отримує нове значення в результаті семантичного розширення, чим створюється комічний ефект.

Додатково замість моторошного слова «вбити» зустрічаються метафоричні евфемізми — «*мінуснути*», «*задвохсотити*», «*відкобзонити*», «*відхаймарсити*» (знищити ракетами «Хаймарсу»), «*відджавелінити*» (знищити ракетою «Джавелін»), «*відбайрактарити*» (знищити за допомогою ударного безпілотною «Байрактар»), «*відстінгерити*» (знищити ракетою «Стінгер»). Можливі варіанти — «*джавелінити*», «*байрактарити*», «*стінгерити*» («*The Ukrainians*», 20.02.2023), «*дати по саму балалайку*» («*П'ятий канал. Новини*», 22.10.2023).

«Дискоотека» — метафоричний евфемізм до бойових дій («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

«Хлопки» — замість неприємного росіянам слова «вибух», та українські метафоричні евфемізми — «*бавовна*» чи «*бавовнятко*», що є похідними від цього російського евфемізму (*vikna.tv*, 20.06.2022).

Приклад 2: «З кожним хлопком частіше вють на болотах, *тваю мать, к нам війна пришла...*» [8]. У цьому жарті комічний ефект створюється завдяки запозиченому евфемізму «хлопок», пародії на прецеденті вислови російських соцмереж «*тваю мать, к нам війна пришла*», зниженій метафорі «*вють на болотах*» у значенні «*скаржаться на російській території*», стилістичній фігурі пастиш, оскільки змішується нейтральна і груба лексика.

Приклад 3: «*Собака любить м'ясо. Ворона любить сир. А я люблю бавовну з доставкою у Крим*» («Слух», 23.05.2022). Комізм цього жарту викликає каламбур на основі лексичної одиниці «бавовна» (два значення — рослина або вибух), рими, паралельної структури або фігури ізокolon («*Собака любить м'ясо. Ворона любить сир...*»), алюзії на байку про ворону та сир, та фігури парাপросдокіан (неочікувана кінцівка жарту).

«Аватар» — «солдат-алкоголік», метафоричний евфемізм («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

«Аналоговнет» — «нова російська зброя», наприклад, важка вогнеметна система «Солнцепьок», запозичений російський неологізм, слово-бленд (аналогов нет), що применшує небезпеку, підносить значимість

російської сучасної військової техніки та виконує роль комічного евфемізму («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

Приклад 4: «*Вибух у Мелітополі. Чи то ворожа певео доказує свою аналоговнетность, чи то рашистам знову не до сміху*», — написав І. Федоров у Telegram («*unn.com.ua*», 13.10.2023). У цьому фрагменті гумористичного дискурсу три лексичні одиниці сприяють створенню комічного ефекту і тональності глузування: «певео» (слово-запозичення від російського ПВО), «аналоговнетность» (евфемізм, слово-бленд), «рашисти» (слово-бленд, з негативною оцінною конотацією, що належить до «мови ворожнечі»).

«*Арестовлення*» — заспокійливі повідомлення, комічний евфемізм, слово-бленд, що складається з двох лексичних одиниць «Арестович» та «повідомлення» («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

«*Батальйон Монако*» — VIP-втікачі з України, що оселилися в Монако, ховаючись від російсько-української війни, цей фразеологізм виконує роль комічного метафоричного евфемізму («*ТСН*», 01.06.23).

Приклад 5: «*Батальйон Монако... Народні депутати, яким забронено їздити за кордон відпочивати, їздять за кордон відпочивати*» («*Українська правда*», 20.07.2023). Комічний ефект цього фрагменту гумористичного дискурсу викликається фразеологізмом «Батальйон Монако», що виконує роль евфемізму, є алюзією на курортне місто-державу, антитезою про народних депутатів, комічною логікою, іронією. Додатково проявляється інуендо (непрямий натяк) на те, що народні депутати-законотворці самі активно порушують закон.

«*Батальйон Відень*» — VIP-втікачі з України, що оселилися у Відні, уникаючи російсько-української війни, цей фразеологізм також виконує роль комічного метафоричного евфемізму («*ТСН*», 26.11.22).

Приклад 6: «*Батальйон Відень...У Відні всі...бійці Відня можуть тримати оборону дуже і дуже довго. І робити це в «ріцах», «хаятах», «хілтонах» та «кемпінські». Тримати оборону аж до самої Перемоги*» («*Українська правда*», 20.01.2023). Цей фрагмент гумористичного дискурсу створює комічний ефект через евфемізм «Батальйон Відень», іронією комічною логікою, алюзією на відоме місто Австрії та удаваним ентузіазмом, оскільки складається враження, що бійці цього батальйону готові воювати до кінця, до перемоги, знаходячись в елітних готелях Відня — в «ріцах», «хаятах», «хілтонах» та «кемпінські», які, в свою чергу, пишуться з маленької літери, підкреслюючи інуендо глузування.

«*Затридні*» — «нереалістичні обіцянки» або «нереалістичний план», слово-бленд, що позначає плани швидкої перемоги лідерів Кремля, і виконує роль комічного евфемізму («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

«*Крок доброї волі*» — калька з російського евфемізму «шаг доброй воли», що використовується замість «відступу російських військ», оскільки так керівництво російської армії назвало відхід з острова Зміїний (*vikna.tv*, 20.06.2022).

«*Завалитися на бік*» — калька з російського евфемізму «завалиться на бок», що застосовується замість «підбитий корабель» або «вражений літак чи гелікоптер» [8].

«*Спецоперація йде за планом*» — калька з російського евфемізму «спецоперація идёт по плану», що використовується замість «військова невдача» [8].

«*Йди за російським кораблем*» — замість «іти на...», комічний неологізм, створений на основі прецедентної фрази українського військового, котрий захищав острів Зміїний («*The Ukrainians*», 20.02.2023),

«*Мопед*» — іранський дрон «Шахед», що використовується проти України, бо під час польоту його супроводжує звук, схожий на цокіт мопеда («*The Ukrainians*», 20.02.2023).

Приклад 7: «*Крилаті смердючі мопеди... Історія*» («*dev.ua/news*», 22.10.2023). У цьому фрагменті гумористичного дискурсу метафоричний евфемізм «мопед» супроводжується грубою лексичною одиницею «смердючі», що свідчить про застосування стилістичної фігури бафос, залучається також фігура пастиш, коли змішується нейтральна та груба військова лексика.

«*Зуби дракона*» — пірамідальні залізобетонні споруди, що розміщуються як оборонні лінії на Луганському та Запорізькому напрямі. Метафоричний неологізм, застосовується як комічний евфемізм, що применшує військову значимість укріплених ліній оборони супротивника («*Центр журналістських розслідувань*», <https://www.youtube.com/watch?v=W77JjLT0C84>).

Приклад 8: «*На зубах дракона — протитанкових пірамідах з бетону — вони [російські чиновники і підприємці] роблять непоганий бізнес*» («*Центр журналістських розслідувань*», <https://www.youtube.com/watch?v=W77JjLT0C84>).

Метафоричний евфемізм «на зубах дракона», що сприяє створенню двоїстого значення (фігура *double entendre*), веде до виникнення комічного ефекту.

Окрему групу евфемізмів створюють цифрові метафори, що виконують роль евфемізмів, інколи комічних, можливо — для чорного гумору, згідно з контекстом. Більшість взяті ще з радянських часів, зокрема періоду війни в Афганістані:

200-ті — загиблі солдати та офіцери.

300-ті — поранені в бою.

400-ті — важко поранені та контужені.

500-ті — зараз у росіян це дезертири, раніше — вантаж з медикаментами.

600-ті — військовополонені з охороною.

700-ті — зараз солдати-алкоголіки, раніше — гроші, цінні витвори мистецтв, дорогі метали, награбоване добро тощо.

800 вантаж — отруйні речовини, хімічна чи бактеріологічна зброя.

100 вантаж — боєприпаси, хоча зустрічається рідко («Радіо Трек», 07.04.2023).

Приклад 9: «*Подейкують, що російський рубль може стати двохсотим... Можна й трьохсотим і чотирьохсотим...*» (facebook.com/groups/humorarmyukraine, 20.10.2023).

Комічний ефект виникає через двоїсте значення цифрових метафор (*двохсотим...трьохсотим і чотирьохсотим*), що веде до створення каламбурів і надання слову 'рубль' негативної оцінної конотації та іронічно-глузливої емоційної конотації через залучення фігури еналаж (*рубель*).

Додатково виокремимо групу прецедентних виразів, що виконують роль комічних евфемізмів, які, по суті, позначають «переклад російських пропагандистських ботів на українську мову».

«*Немає сечі терпіти пекельні борошна*» — переклад російських ботів виразу «*Нет мочи терпеть пекельные муки*». Це речення перетворилось у комічний прецедентний вираз в українському мультимедіа, у своєрідний комічний евфемізм, що поєднує абсурд та еналаж (у цьому випадку — зумисну семантичну помилковість).

«*Електрохарчування*» — калькований переклад російськими ботами слова-бленду «*элетропитание*», що перетворилось у комічне прецедентне слово.

«*Розпові вчительке*» — фраза із статті ДонПрес, де автори стверджували, ніби в українських школах примушували дітей доносити на своїх батьків, що перетворилась у прецедентний комічний евфемізм, означає

неякісну роботу російських ботів при створенні фейкових ІІСО, при цьому застосовується фігура еналаж.

У липні 2022 російські боти почали флешмоб проти відключення світла в Україні, видаючи себе за розгніваних українців.

Пропагандистський російський бот @imserhii Сергій видавав себе за розгніваного українця і переклав російську фразу «Пол страны без электропитания, нет сил терпеть эти адские муки» українською мовою у такий спосіб: *«Пів країни вже без електро харчування, вже сечі немає терпіти ці пекельні борошна!»* («New Voice», 2.11.2022).

Приклад 10: Українці підтримали цей пропагандистський флешмоб своїм комічним глузуванням: *«Розпові вчительке, що підлоги країни вже немає сечі терпіти ці борошна. Час брати в руки стовбури і міняти державний будуй»* @bavovkini («New Voice», 2.11.2022). У цьому фрагменті гумористичного дискурсу залучається алюзія шляхом комбінування декількох прецедентних фраз, перекладених російськими ботами, що стали своєрідними комічними евфемізмами, які поєднують абсурд, еналаж та іронію. Додатково створюються нові комічні варіанти такого перекладу «стовбури» і «державний будуй», додається градація через посилення емоційної напруги та фейковий ентузіазм.

Аналізуючи наведену групу українських неологізмів воєнного часу, що виконують роль евфемізмів, зазначимо: усі вони мають негативну оцінну конотацію та комічно-глузливу емоційну конотацію, за винятком цифрових неологізмів, які лише в деяких контекстах отримують таку конотацію. Більшість з розглянутих неологізмів мають метафоричний характер створення.

Частина представляє собою запозичення, вирази-бленди або кальки з російських евфемістичних чи грубих виразів («хлопки», «тваю мать, к нам война пришла», «аналоговнет», «затридні», «крок доброї волі», «завалитися на бік» тощо). Це в українському гумористичному дискурсі воєнного часу свідчить про інтерференцію та переосмислення російських лексичних виразів шляхом негативації їх значень, додавання негативних оцінних конотацій і емоційних конотацій глузливо-комічного характеру.

Ще одну групу неологізмів, що виконують роль комічних евфемізмів, складають вирази, які ілюструють помилковий переклад російських ботів і стали прецедентними в українському мультимедіа («Немає сечі терпіти

пекельні борошна», «Розпові вчительке», «Електро харчування»). До них можна додати пародійні українські варіанти аналогічного типу.

У стилістичному плані, в розглянутих прикладах українського гумористичного дискурсу воєнного часу, застосування метафоричних евфемізмів супроводжується фігурами створення подвійного смислу: іронією, *double entendre*, каламбурами. Використовуються фігури бафос, пастиш, парাপросдокіан, еналаж, абсурд, алюзія, комічна логіка, метафори, пародія, переосмислені запозичення з російської мови, удаваний ентузіазм.

У комунікативному плані розгляд прикладів застосування комічних евфемізмів виявляє комунікативні інтенції розваги, креативності, зняття напруги, створення солідарності та колективної згуртованості серед українських захисників, негативного та зневажливого ставлення до ворога і його знеохочення, а одночасно уникнення «мови ворожнечі».

Висновки. Українські метафоричні евфемізми та запозичені російські евфемізми постійно виникають на фоні ситуативного контексту російсько-української війни. Вони є національно маркованими і одночасно являють собою ефективний стилістичний засіб, що використовується не лише для меліорації негативних явищ, а й для негативації російських реалій і створення комічного ефекту.

Більшість розглянутих українських евфемізмів несуть негативну оцінку конотацію і емоційні конотації глузування та комізму по відношенню до російських військовослужбовців та їх пропагандистів.

Стилістично, наведені фрагменти гумористичного дискурсу тяжіють до використання таких фігур, як іронія, каламбури різних типів, *double entendre*, фейковий ентузіазм, запозичення з російської мови і іронічним підтекстом, пародія, метафори різних видів, пафос, пастиш, парাপросдокіан, еналаж, абсурд та алюзія.

Комбінування політкоректної та образливої лексики є трендом сучасного українського гумористичного дискурсу воєнного часу. Це проявляється через активне застосування стилістичних фігур пастиш та бафос.

Усі розглянуті комічні евфемізми та фрагменти гумористичного дискурсу виконують комунікативні функції зняття психологічного стресу, згуртованості, розваги, зміцнення духу, прагненням до успішної комунікації і креативності, приниження і зневаги до ворога та одночасно уникнення «мови ворожнечі».

Отримані результати цієї статті потребують наукових розвідок на більшому масиві фактичного матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Самохіна В. А. Сучасний англомовний жарт. Монографія. Харків: Харківський національний університет імені В. І. Каразіна, 2012. 475 с.
2. Балаж В. О. Прагмалінгвістичний аспект дослідження евфемізмів і дисфемізмів (на матеріалі українських новинних Телеграм-каналів). *Нова філологія*. 2023. №89. С.35-42.
3. Дубинець З. О. Теми та сфери евфемізації в сучасній пресі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. С. 159–163.
4. Марченко Т. А. Евфемізми в сучасній українській та англійських мовах. *Вчені записки ТНУ ім. Вернадського. Серія: Філологія, Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 1. Ч. 1. С. 78–82.
5. Олексенко В. П. Мовні засоби евфемізації в сучасній українській прозі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. С. 328–334.
6. Советна А. В., Лісун О. В. Евфемізми в засобах масової інформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2019. Том 3/43. С. 156–159.
7. Ставицька Л. Українська мова без табу (словник нецензурної лексики та її відповідники: обценізми, евфемізми, сексуалізми). Київ : «Часопис «Критика»». 2008. 456 с
8. «Хлопки» та «жесты доброй воли». Як Росія використовує новояз у війні проти України. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. URL: <https://spravdi.gov.ua/hlopky-ta-zhesty-dobroj-voly-yak-rosiya-vykorystovuye-novoyaz-u-vijni-protu-ukrayiny/> (дата звернення 22.10.2023)
9. Bardon A. *The Philosophy of Humor In Comedy: A Geographic and Historical Guide*. Westport, CT: Praeger, 2005. P. 462–476.
10. Chapman A. J. *Social aspects of humorous laughter. Humour and Laughter: Theory, Research and Applications*. New Brunswick, N.Y. : Transaction, 1996. P. 155–185.
11. Malphurs R. A. People did sometimes stick things in my underwear: The function of laughter at the U. S. Supreme court. *Communication Law Review*. 2010. 10(2), P. 48–75.

12. Morreall J. Philosophy of Humor. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <http://plato.stanford.edu/archives/spr2013/entries/humor/> (дата звернення 30.09.2023).
13. Morreall J. Verbal humor without switching scripts and without non-bonafide communication. *Humor*. 2004. 17(4). P. 393–400.
14. Oaks D. D. Creating structural ambiguities in humour: getting English grammar to cooperate. *Humor*. 1994. 7–4. P. 377–401.

REFERENCES

1. Samokhina, V. A. (2012) Suchasnyy anhlomovnyy zhart [A modern English joke]. Monohrafiya. Kharkiv: Kharkivs'kyi natsional'nyy universytet imeni V. I. Karazyna, 475 p.
2. Balazh, V. O. (2023) Prahmalinhvistychnyy aspekt doslidzhennya evfemizmyv i dysfemizmyv (na materiali ukrayins'kykh novynnykh Telehrankanaliv) [Pragmalinguistic aspect of the study of euphemisms and dysphemisms (on the material of Ukrainian news Telegram channels).]. *Nova filolohiya*, 89, C. 35–42.
3. Dubynets, Z. O. (2012) Temy ta sfery evfemizatsiyi v suchasnyy presi [Topics and spheres of euphemism in the modern press]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, 1, P. 159–163.
4. Marchenko, T. A. (2020) Evfemizmy v suchasnyy ukrayins'kiy ta anhliys'kykh movakh [Euphemisms in modern Ukrainian and English languages]. *Vcheni zapysky TNU im.Vernads'koho. Seriya: Filolohiya, Sotsial'ni komunikatsiyi*. 31 (70). 1. Part 1. P. 78–82.
5. Oleksenko, V. P. (2012) Movni zasoby evfemizatsiyi v suchasnyy ukrayins'kiy prozi [Linguistic means of euphemism in modern Ukrainian prose]. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, 1, P. 328–334.
6. Sovetna, A. V., Lisun, O. V. (2019). Evfemizmy v zasobakh masovoyi informatsiyi [Euphemisms in mass media]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya*, 3/43, P. 156–159.
7. Stavytska, L. (2008) *Ukrayins'ka mova bez tabu (slovyk netsenzurnoyi leksyky ta yiyi vidpovidnyky: obstsenizmy, evfemizmy, seksualizmy)* [Ukrainian language without taboos (dictionary of profanity and its equivalents: obscenities, euphemisms, sexualisms)]. Kyiv : «Chasopys «Krytyka»», 456 p.
8. «Khlopky» ta «zhesty dobroy voly». Yak Rosiya vykorystovuye novoyaz u viyni proty Ukrainy. *Tsentr stratehichnykh komunikatsiy ta informatsiynoyi*

- bezpeky. [«Claps» and «gestures of goodwill». How Russia uses Novoyaz in the war against Ukraine]. Retrieved November 30, 2023, URL: <https://spravdi.gov.ua/hlopky-ta-zhesty-dobroj-voly-yak-rosiya-vykorystovuye-novoyaz-u-vijni-proty-ukrayiny/>
9. Bardon, A. (2005) *The Philosophy of Humor In Comedy: A Geographic and Historical Guide*, Westport, CT : Praeger. P. 462–476.
  10. Chapman, A. J. (1996) *Social aspects of humorous laughter. Humour and Laughter: Theory, Research and Applications*. New Brunswick, N.Y. : Transaction, P. 155–185.
  11. Malphurs, R. A. (2010) People did sometimes stick things in my underwear: The function of laughter at the U. S. Supreme court. *Communication Law Review*. 10(2), P. 48–75.
  12. Morreall, J. (2013) *Philosophy of Humor*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy, edited by E. N. Zalta. Retrieved November 30, 2023, <http://plato.stanford.edu/archives/spr2013/entries/humor/>.
  13. Morreall, J. (2004) Verbal humor without switching scripts and without non-bonafide communication. *Humor*, 17(4), P. 393–400.
  14. Oaks, D. D. (1994) Creating structural ambiguities in humour: getting English grammar to cooperate. *Humor*, 7–4, P. 377–401.